DAVLAT SEKTORIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING IQTISODIY EFFEKTINI BAHOLASH VA AKT ASOSIDAGI INNOVATSION MODELNI TAKOMILLASHTIRISH

Shermamatov Shaxzod Shokir o'g'li,
Raqamli texnologiyalar vazirligi
Qashqadaryo viloyat hududiy shu'basi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekiston davlat sektorida raqamli transformatsiya jarayonlarining iqtisodiy effekti rasmiy xalqaro tashkilotlar — BMT, Jahon banki, IT Park Uzbekistan va O'zbekiston Raqamli texnologiyalar vazirligi ma'lumotlari asosida tahlil qilinadi. Tadqiqot BMT Elektron hukumat rivojlanish indeksi (EGDI), Jahon banki GovTech Yetukligi indeksi, IT Park Uzbekistan yillik hisobotlari va Jahon bankining O'zbekiston bo'yicha iqtisodiy tahlillariga tayanadi. Maqolada tasdiqlangan ko'rsatkichlar asosida AKT asosidagi innovatsion modelning takomillashtirilgan varianti taklif etiladi.*

Kalit so'zlar: *raqamli transformatsiya, EGDI, GovTech, davlat sektori, AKT, innovatsion model, e-government, my.gov.uz, IT Park, «Raqamli O'zbekiston 2030».*

1. KIRISH

Raqamli texnologiyalarning davlat boshqaruviga integratsiyasi bugungi kunda global ustuvorlikka aylangan. O'zbekistonda ham ushbu yo'nalish 2019-yilda «Raqamli O'zbekiston 2030» strategiyasining qabul qilinishi bilan yangi bosqichga ko'tarildi. Strategiyaning asosiy maqsadlaridan biri — O'zbekistonni 2030 yilga kelib BMT Elektron hukumat rivojlanish indeksi (EGDI) bo'yicha jahonning ilg'or 30 mamlakati safiga kiritish (Uzbekistan.org.ua, 2024).

Biroq raqamli transformatsiyani amalga oshirish bilan bir qatorda uning iqtisodiy samaradorligini ilmiy asosda o'lchash ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolaning maqsadi — faqat tasdiqlangan rasmiy manbalardagi ma'lumotlarga

tayanib, O'zbekiston davlat sektorida raqamli transformatsiyaning hozirgi holati va iqtisodiy ko'rsatkichlarini tahlil qilish hamda AKT asosidagi innovatsion modelni takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdir.

2. TADQIQOT METODOLOGIYASI VA MANBALAR

Tadqiqotda faqat quyidagi rasmiy va ochiq manbalar qo'llanildi:

1. BMT Elektron hukumat so'rovi 2024 (UN E-Government Survey 2024) — asosiy xalqaro baholash manba;
2. Jahon banki GovTech Yetukligi indeksi 2022 va 2025 (World Bank GovTech Maturity Index);
3. IT Park Uzbekistan rasmiy hisoboti 2023 — it-park.uz saytida e'lon qilingan;
4. Jahon banki O'zbekiston bo'yicha mamlakat sharhi (worldbank.org/en/country/uzbekistan);
5. O'zbekiston Respublikasi rasmiy e-government portali (e-gov.uz, egov.uz);
6. Digital Watch Observatory — Uzbekistan sahifasi (dig.watch/countries/uzbekistan).

Hisob-kitoblar va taxminlar maqolaga kiritilmadi — faqat yuqoridagi manbalarda bevosita keltirilgan raqamlar ishlatildi.

3. O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING TASDIQLANGAN KO'RSATKICHLARI

3.1. BMT EGDI bo'yicha natijalar

BMT Elektron hukumat so'rovi 2024 natijalariga ko'ra, O'zbekiston EGDI bo'yicha 63-o'rinni egalladi. 2022-yilda ushbu ko'rsatkich 69-o'rin (0.7265 ball) edi, 2024-yilda esa 0.7999 ballga yetib, birinchi marta «juda yuqori» guruhga kirdi (UN E-Government Survey, 2024). Bu natija «Raqamli O'zbekiston 2030» strategiyasida 2025 yilga belgilangan 0.75 EGDI maqsadidan oldinroq erishilganini ko'rsatadi.

EGDI tarkibidagi uch indeks bo'yicha ko'rsatkichlar quyidagicha (UN, 2024):

1. Onlayn xizmatlar indeksi (OSI): 0.76;
2. Telekommunikatsiya infratuzilmasi indeksi (TII): 0.87;
3. Inson kapitali indeksi (HCI): 0.75.

3.2. Jahon banki GovTech Yetukligi indeksi

Jahon bankining GovTech Yetukligi indeksi 2022 natijalariga ko'ra, O'zbekiston 198 mamlakat ichida 43-o'rinni egalladi va 2020-yilga nisbatan 37 pog'ona ko'tarilib, «A» guruhiga — raqamli transformatsiyaning yetakchi mamlakatlari qatoriga kirdi (2021-yilda «B» guruhida edi). Bundan tashqari, GovTech Yoqtiruvchi indeksi (GovTech Enablers Index) bo'yicha O'zbekiston xizmatlarida raqamli ko'nikmalar va innovatsiyalar sohasida jahonda to'rtinchi o'rinni egalladi (2020-yilga nisbatan 65 pog'ona o'sish) (e-gov.uz, 2023). 2025-yil yangi GovTech hisobotida ham O'zbekiston «A» guruhida saqlanib qoldi (World Bank, 2025).

3.3. my.gov.uz yagona interaktiv davlat xizmatlar portali

Rasmiy ma'lumotlarga ko'ra, 2024-yil oktabr holatiga ko'ra my.gov.uz platformasida 675 ta elektron xizmat joylashtirilgan bo'lib, barcha davlat xizmatlarining 60 foizidan ortig'i shu portal orqali taqdim etilmoqda. E-government mobil ilovasidan foydalanuvchilar soni 2,5 millionga yetdi. 2013 yildan 2023 yilgacha portaldagi murojaatlar soni 100 million tadan oshdi, 2024-yilga kelib O'zbekistondagi internet foydalanuvchilari soni 31 millionga yetdi (Uzbekistan.org.ua, 2024). 2025-yil iyuniyadagi BMT Davlat xizmatlari forumida e'lon qilingan ma'lumotlarga ko'ra esa portal 760 dan ortiq xizmat bilan 11 million ro'yxatdan o'tgan foydalanuvchiga xizmat ko'rsatmoqda. Integratsiyalashgan «Raqamli hukumat» platformasi 49 ta davlat idorasi va 216 dan ortiq axborot tizimini birlashtirmoqda (Times of Central Asia, 2025).

3.4. Raqamli infratuzilma

Digital Watch Observatory ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yilga kelib O'zbekistonda 227 000 km dan ortiq tolali-optik liniyalar qurilgan. 2025-yil boshidagi ma'lumotlarga ko'ra, stasionar keng polosali aloqa tezligi o'rtacha 79 Mbit/sek (yil davomida +43%

o'sish), mobil keng polosali aloqa tezligi esa 38 Mbit/sek (+53% o'sish) ni tashkil etadi (dig.watch, 2025). 5G, VoLTE va VoWi-Fi texnologiyalari joriy etilishi ham shu davrga to'g'ri keldi.

4. IT PARK UZBEKISTAN: RAQAMLI IQTISODIYOTNING LOKOMOTIVI

IT Park Uzbekistan rasmiy hisobotiga ko'ra, 2023-yil yakunida rezident kompaniyalar soni 1 652 taga yetdi, shundan 426 tasi xorijiy kapital ishtirokida faoliyat yuritadi. Rezident kompaniyalarning umumiy daromadi birinchi marta 1 milliard AQSh dollarini (12,5 trln so'm) tashkil etdi — bu 2022-yilga (520 mln doll.) nisbatan 1,9 barobar ko'pdir.

IT xizmatlari eksporti 2020-yildagi 16 million dollardan 2023-yilda 344 million dollarga yetdi, bu uch yil ichida 22 barobar o'sishni anglatadi. Eksport geografiyasi: AQSH — 151 mln doll. (44%), Britaniya va YI mamlakatlari — 82,5 mln doll., MDH mamlakatlari — 69 mln doll., Osiyo-Tinch okeani — 27,5 mln doll. (IT Park Uzbekistan, 2024).

2023-yil 1-yanvar holatiga ko'ra IT Park rezident kompaniyalarida 26 000 dan ortiq xodim ish bilan ta'minlangan; 2024-yil yakuniga kelib bu ko'rsatkich 38 600 kishiga yetdi, bu 2023-yil yakuniga nisbatan 146 foizlik o'sishdir. IT Park ma'lumotlar bazasida 1 500 dan ortiq faol startup ro'yxatdan o'tgan bo'lib, ular jami 300 million dollardan ortiq investitsiya jalb qilgan (Wikipedia — IT Park Uzbekistan, 2025).

Statistika agentligining 2023-yilgi ma'lumotlariga ko'ra, Toshkentdagi IT sohasida o'rtacha oylik ish haqi 16,2 million so'mni (taxminan 1 267 AQSh dollari), viloyatlarda esa 7,2 million so'mni tashkil etgan (IT Park Uzbekistan, 2024).

Davlat maqsadi: 2030-yilga kelib IT xizmatlari eksportini 5 milliard dollarga yetkazish, sektorda 300 000 yangi ish o'rni yaratish (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 1-fevraldagi farmoni).

5. RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING MAKROIQTISODIY MUHITI

Jahon bankining O'zbekiston bo'yicha mamlakat sharhi (2025) ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston YaIM 2024-yilda 6,7 foiz o'sdi, 2025-yilda esa 7,7 foizga yetdi. 2017-2025 yillar davomida YaIM o'rtacha yillik o'sishi 6 foizni tashkil etdi. Bu ko'rsatkichlar O'zbekistonni mintaqada eng dinamik iqtisodiyotlar qatorida ajratib turadi.

Raqamli iqtisodiyotning YaIMga ulushi 2021-yilda 1,9 foizni tashkil etgan (Jahon banki, Raqamli inklyuziya loyihasi hujjati, 2022). «Raqamli O'zbekiston 2030» strategiyasi ushbu ulushni sezilarli darajada oshirishni ko'zda tutadi. Bu esa IT Park eksportining 22 barobar o'sishi bilan bevosita bog'liqdir.

Muhim qiyosiy ko'rsatkich: IT xizmatlari eksporti 2020-yilda 16 mln doll., 2022-yilda 140 mln doll., 2023-yilda 344 mln doll. bo'ldi. Bu 3 yillik dinamika raqamli sektorda davlat siyosatining bevosita iqtisodiy samara berganlini isbotlaydi (IT Park Uzbekistan rasmiy hisoboti, 2024).

6. AKT ASOSIDAGI INNOVATSION MODELNING TAKOMILLASHTIRILGAN VARIANTI

Yuqoridagi tasdiqlangan ma'lumotlar tahlili asosida O'zbekiston davlat sektori uchun AKT asosidagi innovatsion modelning quyidagi takomillashtirilgan varianti taklif etiladi. Model mavjud davlat dasturlari va strategik hujjatlar (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Sun'iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish strategiyasi — 2030», «Raqamli hukumat» dasturi, «Raqamli O'zbekiston 2030») bilan to'liq mos holda ishlab chiqilgan.

1-qatlam — Infratuzilma (Infrastructure Layer):

Amalga oshirilgan: 227 000 km tolali-optik liniya, 5G/VoLTE joriy etilishi (tasdiqlangan). Keyingi qadam: barcha qishloq aholi punktlarini keng polosali aloqa

bilan qamrab olish — bu «Raqamli hukumat» dasturida 2024-yilga belgilangan maqsad sifatida ko'rsatilgan (Uzbekistan.org.ua, 2024).

2-qatlam — Integratsiya va ma'lumotlar (Integration & Data Layer):

Amalga oshirilgan: my.gov.uz 49 ta davlat idorasi va 216 ta axborot tizimini birlashtiradi (2025). Keyingi qadam: barcha viloyat va tuman hokimliklari tizimlarini yagona platformaga ulash va shaxsiy ma'lumotlar himoyasi bo'yicha qonunchilikni kuchaytirish (2019-yilgi Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risidagi qonun asosida).

3-qatlam — Xizmatlar yetkazib berish (Service Delivery Layer):

Amalga oshirilgan: 760 dan ortiq elektron xizmat, 11 million ro'yxatdan o'tgan foydalanuvchi (2025). Keyingi qadam: «uch qadam» tamoyili asosida barcha davlat xizmatlarini onlayn formatga o'tkazish — bu «Xizmat ko'rsatuvchi davlat» tizimini qurishning asosiy shartlari sifatida strategiyada belgilangan.

4-qatlam — Sun'iy intellekt va tahlil (AI & Analytics Layer):

Rejadagi: Prezident farmoni bilan tasdiqlangan «Sun'iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish strategiyasi 2030» — my.gov.uz xizmatlarining 10 foizini AI asosida taqdim etish maqsadi. Ushbu qatlam hali to'liq joriy etilmagan, bu tadqiqotning asosiy tavsiya yo'nalishidir.

5-qatlam — Raqamli iqtisodiyot ekotizimi (Digital Economy Ecosystem Layer):

Amalga oshirilgan: IT Park — 1 652 rezident, $344 mln eksport, 1500+ startap (2023). Keyingi qadam: viloyatlarga IT Park afzalliklarini kengaytirish — 2023-yilgi ma'lumotga ko'ra eksportning 95 foizi hali Toshkentga to'g'ri kelmoqda, viloyatlar ulushi atigi 5 foiz. Bu hududiy tengsizlikni bartaraf etish ustuvor vazifa.

7. XULOSA VA TAVSIYALAR

Rasmiy manbalardagi tasdiqlangan ko'rsatkichlar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston raqamli transformatsiya sohasida so'nggi 5 yil ichida o'lchovli va sezilarli natijalar qo'lga kiritdi:

1. EGDI bo'yicha 2022-yildagi 69-o'rindan 2024-yilda 63-o'ringa ko'tarildi va birinchi marta «juda yuqori» guruhga kirdi (UN, 2024);

2. GovTech bo'yicha 198 mamlakat ichida 43-o'ringa yetib, «A» guruhiga kirdi (Jahon banki, 2022);

3. IT xizmatlari eksporti 2020-yildagi 16 million dollardan 2023-yilda 344 million dollarga — 22 barobar o'sdi (IT Park, 2024);

4. my.gov.uz da 760 dan ortiq xizmat, 11 million foydalanuvchi va 49 ta idoraning integratsiyasi amalga oshirildi (2025).

Shu bilan birga, tasdiqlangan ma'lumotlar bir qator echilmagan muammolarni ham ko'rsatmoqda: IT xizmatlarining 95 foizi Toshkentda, viloyatlarda atigi 5 foiz; AI qatlami hali joriy etilmagan; GovTech darajasini qo'llab-quvvatlash va yanada oshirish uchun barqaror moliyalashtirish mexanizmi talab etiladi.

Asosiy tavsiyalar (rasmiy strategik hujjatlarga asoslanib):

1. my.gov.uz platformasini 760 xizmatdan to'liq raqamli qamrovga olib chiqish — 2030-yilgacha barcha davlat xizmatlari onlayn formati («Xizmat ko'rsatuvchi davlat» tizimi);

2. AI asosidagi xizmatlar ulushini my.gov.uz da 10 foizga yetkazish — bu Prezident farmoni bilan belgilangan maqsad;

3. IT Park imtiyozlarini viloyatlarda kengaytirish — hududiy tengsizlikni bartaraf etish uchun (hozir eksportning 95% Toshkent hissasida);

4. GovTech Enablers sohasida 4-o'rinni saqlab qolish uchun davlat xodimlarini qayta tayyorlash tizimini institutsionalizatsiyalash.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. United Nations Department of Economic and Social Affairs (UN DESA). UN E-Government Survey 2024. — New York: UN DESA, 2024. URL: https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2024

2. World Bank. GovTech Maturity Index 2022 Update: Trends in Public Sector Digital Transformation. — Washington DC: World Bank, 2022. URL:https://www.worldbank.org/en/topic/digitaldevelopment/publication/govtech-maturity-index

3. World Bank. Uzbekistan Country Overview, May 2025. URL: https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/overview

4. IT Park Uzbekistan. Results of 2023: Transformation and Plans for 2024. — Toshkent: IT Park, 2024. URL: https://it-park.uz/en/itpark/news/results-of-2023-transformation-and-plans-for-2024

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-apreldagi PF-5712-son Farmoni «Raqamli O'zbekiston — 2030» strategiyasi to'g'risida. URL: https://lex.uz/docs/-4256022

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 1-fevraldagi 25-son Farmoni «Raqamli texnologiyalar xalqaro markazini tashkil etish to'g'risida». URL: https://lex.uz/

7. E-Government Development Center of Uzbekistan. Uzbekistan's Achievements in GovTech Maturity Index 2022. URL: https://e-gov.uz/en/achievements/

8. Digital Watch Observatory. Uzbekistan — Digital Governance Profile, 2025. URL: https://dig.watch/countries/uzbekistan

9. Uzbekistan.org.ua. Digital Transformation of Uzbekistan Promotes Regional Integration in Central Asia. 2024. URL: https://www.uzbekistan.org.ua/en/news/7390

10. World Bank. Digital Inclusion Project for Uzbekistan (P179108). Project Appraisal Document. — Washington DC, 2022. URL: https://ewsdata.rightsindevelopment.org/files/documents/08/WB-P179108_Y85EN6G.pdf

11. Times of Central Asia. Uzbekistan Showcases Digital Achievements at UN Public Service Forum 2025. URL: https://timesca.com/uzbekistan-showcases-digital-achievements-calls-for-global-cooperation-at-un-public-service-forum/

12. Zamin.uz. Uzbekistan Joins Top Tier in Global GovTech Rankings. 2025. URL: https://zamin.uz/en/uzbekistan/177418-uzbekistan-joins-top-tier-in-global-govtech-rankings.html